

PÆDAGOGERS ARBEJDE MED SOCIALT UDSATTE BØRN I BØRNEHAVEN

KIRSTEN ELISA PETERSEN

**PÆDAGOGERS
ARBEJDE MED
SOCIALT UDSATTE
BØRN I BØRNEHAVEN**

PROFESSIONS|SERIEN
AKADEMISK FORLAG

PÆDAGOGERS ARBEJDE MED SOCIALT UDSATTE BØRN I BØRNEHAVEN

Kirsten Elisa Petersen

© 2011 Akademisk Forlag, København

– et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, et selskab i Egmont

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele heraf er kun tilladt efter Copy-Dans regler.

Forlagsredaktion: Vibeke Nørgaard

Grafisk tilrettelægning: Henriette Mørk | Imperiet

Sats: Pamperin & Bech Grafisk

Omslagslayout: Henriette Mørk

Trykkeri: Livonia Print

1. udgave, 1. oplag 2011

ISBN: 978-87-500-4207-5

www.akademisk.dk

Indhold

Forord 9

Indledning 11

Praksisforskning i daginstitutioner 16

Bogens kapitler 19

1. Daginstitutionens betydning for socialt udsatte børn 23

Hvad viser den internationale forskning om daginstitutionen? 23

Dansk forskning om daginstitutioner og socialt udsatte børn 33

Opsamling 40

Spørgsmål til kapitel 1 43

2. Socialt udsatte børn – hvilke børn taler vi egentlig om? 45

To forklaringsrammer for børns udsathed 49

En strukturel forklaring på socialt udsatte børn 50

En individuel forklaring på socialt udsatte børn 55

Opsamling 60

Spørgsmål til kapitel 2 62

3. Pædagogik i daginstitutionen 63

Daginstitutionens udvikling og forandring i et historisk perspektiv 64

Almenpædagogik i daginstitutionen 67

Daginstitutionen i det aktuelle samfund – på vej mod dobbelte funktioner 75

Socialpædagogik og socialt arbejde – daginstitutionens pædagogiske arbejde
med socialt udsatte børn 83

Opsamling 86

Spørgsmål til kapitel 3 89

4. Viden om pædagogers kompetencer	91
Hvad er professionelle pædagogers viden?	93
De professionelle pædagogers kompetencer	103
Opsamling	111
Spørgsmål til kapitel 4	114
5. Daginstitutionens pædagogiske praksis – tre forskellige daginstitutionstyper	115
Almenpædagogik i daginstitutionen	118
Socialt udsatte børn – hvem er de?	127
Metodiske redskaber i det pædagogiske arbejde med socialt udsatte børn	133
Problemstillinger i pædagogisk arbejde	141
Tre praksisbeskrivelser	147
Opsamling	151
Spørgsmål til kapitel 5	155
6. Kompetencer til arbejdet med udsatte børn	157
De professionelle arbejdsrelevante kundskaber	161
De professionelle arbejdsrelevante færdigheder	172
Professionelt handleberedskab i arbejdet med socialt udsatte børn	183
Udvikling af pædagogisk praksis – kontrol over arbejdsmæssige betingelser	194
Opsamling	205
Spørgsmål til kapitel 6	212
7. Konklusion og perspektivering	213
De professionelle kompetencer i den pædagogiske praksis	224
Socialt udsatte børn, daginstitutionen og pædagogerne	233
Litteratur	237
Oversigt over juridiske dokumenter	247
Bilag	248
Stikord	253

*Denne bog tilegnes 'barnet',
som har klaret sig godt i livet på trods af så svær en start.*

Forord

Denne bog handler om pædagogers arbejde med socialt udsatte børn i daginstitutionen. Socialt udsatte børn, deres trivsel og udviklingsmuligheder er et emne, som gennem de senere år for alvor er kommet på både den pædagogiske, politiske og forskningsmæssige dagsorden. Alle har en mening om denne gruppe børn, om deres vanskeligheder, og om hvordan det vil gå dem videre fremover i deres liv, og mange stemmer blander sig i debatten. Efterhånden har vi også meget viden om socialt udsatte børn og om daginstitutionens arbejde med denne gruppe børn.

Vi har imidlertid ikke særlig meget viden, som også inddrager pædagogernes arbejde i daginstitutionen – vel at mærke set fra pædagogernes perspektiv.

Bogen er optaget af at udforske pædagogernes arbejde med socialt udsatte børn. Hvordan tænker og handler pædagoger, når de tilrettelægger og arbejder i hverdagen med denne gruppe børn? Hvilke kompetencer er pædagogerne i besiddelse af for at kunne arbejde med socialt udsatte børn? Hvilke vanskeligheder og udfordringer står pædagogerne over for i dagligdagen, når de både skal rumme alle de såkaldt almindelige børn og samtidig arbejde på at hjælpe socialt udsatte børn?

Disse spørgsmål er nogle af dem, der bliver udforsket og besvaret i denne bog.

Bogen henvender sig først og fremmest til pædagoger, der arbejder i daginstitutioner rundt om i landet, og til pædagogstuderende, som har planer om at skulle arbejde inden for daginstitutionsområdet, når de er færdige med deres uddannelse. Herudover henvender bogen sig også til alle, som har en særlig interesse for daginstitutionsområdet – især til dem, der er optaget af at forbedre socialt udsatte børns liv og udviklingsmuligheder.